

A MAROS

Sok minden tilos a gyermeknek. Tilos elcsavarogni a mezőn, Szentgyörgy-nap előtt a fűbe ülni, rágyújtani egy cigaretára, és eltűnődni a felhők változékony alakzatain; tilos bevárni az alkonyt vagy éppenséggel az éjt, amikor kigyúl a csillagsereg; azután komótosan hazaballagni és hanyattvágódni az ágyon, szabadon és felelősségrevonhatatlanul, mert kinek van köze hozzá, ugyan bizony kinek?! Mindez tilos a gyermeknek. Aggodalmak, kötöttségek, és alárendeltségek sokrétű hálójában vergődik ifjúkorában a halandó, holott értelme érzékeny, érzékszervei hibátlanok, és emlékezete úgy szívja magába a világtérség messzemutató képeit, mint soha azután.

Később, amikor teste felszabadul, azon kell kapnia magát, hogy viszont szelleme került keserű rabságba. Értelme beleszokik a világ szigorú törvényeibe; nem lát többé mélyenszántó összefüggéseket ott, ahol talán nincsenek is; fantáziája elapad; szín-

és formalátása megmerevedik; nem látja többé zöldnek az eget, és lilának az alkonyban legelő tehenet; nem hallja többé farkasüvöltésnek a kutyaugatást, s még ha módjában áll, akkor sem baktat ki többé az elmanótlanított, sivárrá absztrahált dombok közé.

Így él az ember kövek és falak között, késő öregségig, aggságáig, haláláig.

Hányszor döbentett meg repülőgépen utaztomban a végtelen mezők és szabad térségek roppant nagyszerűsége! És hány-szor sikoltottam fel az aggodalomtól, amikor várost pillantottam meg a láthatáron! Íme, itt a gigászi gömb, a nagy, változatos és rücskös földfelület, és az emberek, mintha csak megtébolyodtak volna, mind összezsúfolódnak szűk, minél szűkebb helyecskékre, úgy, hogy már élni se, szuszogni se tudnak, és nagy részük félve irtózik a gondolattól, hogy valaha még kikényszerülhet a levegőre. Mi lesz belőled, emberke? Otthontalanná váltál a földön; elszoktál a domboktól, fáktól és füvektől, legtermészetesebb környezetedtől; nem ismered és nem érted az állatokat, dolgozol és fecsegsz, s nem veszed észre, hogy közben elfajzanak ösztöneid, szemed megvakul, füled alkalmatlanná válik a hallásra.

Persze, tudom, mindezt a történelem hozta így, és ha akarnál sem tehetnél

mást. Persze, tudom, mindezt most már nem csinálhatod vissza, hacsak nem akarsz újra pitekantrópusszá zülleni. De jogom és kötelességem aggódni, izgulni és hahotázni a dolgok keserű komikuma fölött, s legalább a magam részéről, legalább egy kissé, felújítani ősi-eredeti ismeretségem az egyszerű, otthonosan-ellenséges világgal.

Hát ezért van az, hogy olyan szívesen járok el néhanap halászatni. Nem. egymagam megyek (arra túlságosan urbánus és elpuhult vagyok már), hanem elhívatom magam; egészen pontosan: hagyom magam elcipelni, beadom a derekam, és engedek az unszolásnak, amely legtöbbször örökösen csavargó édesapám részéről ér ilyesformán:

— Na, megyünk, úrfi?

Ebből érteni kell, hogy másnap reggel a Maros partjára akar hurcolni, fölfelé, Körtetfájáig vagy legalább Gernyeszegig, és pedig csukára, kizárólag csukára. Mert különben így szólna: „Megpróbáljuk azt a pontyot?” (Ebben az esetben ugyanis lefelé csábítana Nyárádtőre, vagy még alább, Ludasra, a nagy kanyarba, a hegy alá.) Vagy egyszerűen így: „Szereztem rákot.” (Mert akkor nyilvánvalóan a piros uszonyú balinokra célozna, amelyek Udvarfalván a sűgő alatti mélységek peremén fickándoznak, s amelyeket rákkal

vagy szotyós szilvával lehet leginkább horgra csalni.)

Maradjunk meg azonban a „na, megyünk, úrfi?” formulánál, ennél a félig-meddig már befejezett tényt és elhatározott cselekvést sürgető szólásnál, amelynek kérdőformája úgyszólván csak az udvariasság és előzékenység kedvéért való. Maradjunk meg ennél, mert itt a hajdani megegyezésekre utaló „na” szócska, társulva még az „úrfi” barátságos gunyorosságával (amely mintegy apa-fíúi viszonyunkra kíván figyelmeztetni) eléggé világosan érzékelteti az ellentmondás lehetetlenségét. Igen, maradjunk meg ennél az udvariasan köntörfalazó, valójában azonban nagyon is parancshatározottságú lélektani sakkhúzásnál, nemcsak mert a legjellemzőbb, hanem mert a leggyakoribb is.

— Na, megyünk, úrfi? — kérdezi tehát apám, és én korára való tekintettel, alázatosan és dallamosan válaszolom:

— Elmehetünk.

A párbeszéd többnyire este zajlik le, amikor legott neki is kell már látnunk a szerelék előkészítésének. Mindenekelőtt kimegyünk a kertbe apró gilisztát ásni, azután a horgokat hegyezzük meg. Gondosan és aprólékosan, minden oldalról megreszeljük és megcsiszoljuk őket, mint költő a tollát vagy festő a ceruzáját, mert

nincs mentség: a horognak szűrnia kell. Később ellenőrizzük az acélelőkék és a damilzsineg kötését, az orsók pergését és működését, s végül korán, lehetőleg már tíz óra előtt lefekszünk.

Reggel aztán álmosan, kábult fővel és csikorgó szemhéjjal, jóval virradat előtt útnak indulunk. A város néptelen. Lép-teink már-már szemérmetlen kongással visszhangzanak a házak között. Elnyújtott kakasszó kurrog a messzeségből, amire mások felelnek, majd ismét mások, és így hullámszik ez végig a városon, a környező falvakon, az országon (amint Mauriacban olvasom, Franciaországon is), egész Európán, és körbe-körbe az egész világkerekségen. Vonatfüty és kutyacsaholás vergődik még felénk olykor, de különben csend van, mélységes csend. Az állomás közelében aztán egy-egy konflisló klappgása is meg-megüti fülünket: klip-klap, klip-klap, klip-klip-klap.

És így érkezünk ki az állomásra.

A váróteremben hajnalban-didergő, álmos emberek álldogálnak, vagy gubbasztanak bőröndjeiken. Jegyet váltunk, és máris kitelepszünk egy talpfarakásra, nehogy elszalasszuk a mindössze egy-két percet várakozó dédai személyt. Odafönt az ég peremén sárgászöld csík jelenik meg, a felhők hasa tűzpirosra gyúl, és máris tüzel és árad a nyári hajnalok káprázata:

fényrőzsák támadnak és omlanak össze: pászmákban söpri végig az eget, spriccol és sziporkázik, és ittas körökben gyűrűzik körös-körül a hűvös, hajnali fény.

A vonat — bármily régen várjuk is — mindig váratlanul érkezik meg. Egyszerre csak ott sistereg, szikrázik, pöfög és dübörög előttünk, és rohanvást kell igyekeznünk, ha helyet akarunk biztosítani magunknak, legalább még a lépcsőkön, az odakötözött átalvetők és tejeskannák tetején.

Mennyi újdonság, és kedves együgyűség, pedig neki sem indultunk még! Mennyi gyermeki öröm és plasztikus élményanyag! Hát még amikor lekecmergünk a lépcsőről, mondjuk Körtefáján, és megindulunk a poros úton, a harmattól lucskos ösvényeken! És bőrig ázunk a vállig erő kukoricásokban, ahol csukott szemű nagy tökvirágok alusznak! És elnézzük aombok hullámai közül felmerülő Napistent, Baalt, a szigorút és követelőzőt! És végül amikor megpillantjuk a Maros higanycsíkját, és hangosan rikkantjuk a reggelbe:

— Nem nagy, és nem zavaros!

Mennyi öröm és vidámság van már ebben is. Mindamellet még hozzá sem fogtunk tulajdonképpen a dologhoz, és mindez csak előfeltételeit teremti meg az igazinak és régóta kívánatosnak. Mert amikor a vízpartra érve egyszer csak heves

türelmetlenség lesz úrrá rajtunk, mozdulataink sietősekké és kapkodókká válnak, úgy, hogy már-már kibontani sem tudjuk a hátizsák bogját, már-már összeilleszteni se a rudak rézhüvelyeit, amikor egyszóval a partra érünk, és megérezzük a halszagot, akkor kezdődik a tulajdonképpeni mulatság. Gyorsan összeállítunk egy rövid és vékony, de mégis eléggé merev rudat; felszereljük a lehető legfiligránabb szerelékkel, és fogcsikorgató sietséggel nekilátunk kicsihalat fogni. Kicsit, valóban kicsit, minél kisebbet. Azért van szükségünk rájuk, hogy ezekkel csalizzuk majd fel a csukászó horgot, mert valamilyen benső szeméremérzet tilt bennünket a műcsalik használatától. Először is a csuka iránt lenne tiszteletlenség becsapni őt, és érzékeinek gyarlóságára apellálni, gúnyt űzni éhségéből és hiszékenységéből; de aztán tisztességtelenség lenne önmagunk iránt is; megcsúfolása a lelkünk mélyén alvó őshalásznak, mi több, magának a halászat értelmének. Mert mindenféle halászat és vadászat nyilvánvalóan csak arra jó és arra való manapság, hogy legalább kis időre lehántsa rólunk a modernséget, és egy törzsökösebb, természetesebb életérzésbe ringasson vissza.

Kicsihalat fogunk tehát csalinak, ezt azonban sokkal könnyebb leírni, mint megcselekedni. Olykor tudniillik már a

kicsihal sem harap. Próbálhatjuk a füzek gyökerénél, az apróbb göbbenőkben vagy a sűgő sebes vizében (úsztatva); próbálhatjuk gilisztával, léggel vagy éppen gyufabogárral, kitehetjük a lelkünket, és úgy sem sikerül kézre keríteni egyetlen egyet sem. Közben a nap magasra hág. A legígéretebb órák reménysége is kezd füstbe menni. Harapós idegességgel teszünk szemrehányást egymásnak, és valósággal kikapkodjuk a rudat egymás kezéből. Így szaladgálunk föl és alá a parton, újabb és újabb helyeken próbálkozva, míg valahára ráakadunk egy-egy kövimárna- vagy sügértanyára. Akkor aztán minden jóra fordul, s egykettőre tele fogjuk az ütött-kopott gázárc-tokot, amelyet kifejezetten erre a célra hoztunk magunkkal, és amelybe végül épp csak sót kellene szórunk, hogy készen legyen a préselt hering.

Mikor mindez megvan, és halszagú, véres-nyálkás kezünkkel nekilátunk a csukahorgok felszereléséhez, rendszerint késő délelőtt van már. A nap féktelenül süt és perzsel, a harmat hűvöse odalett, a Maros völgye fölött lobog és reszket a levegő. A reggel még oly elevenen zöldellő kukoricalevelek összepödrődnek, és szájalmasan zörögnek a legkisebb fuvallatra; a sárguló búza szinte lánggra kap; a víz pedig, a talányos mélyvíz tükörsimán mered az égre. Néha rejtelmesen gyűrűzik, önmagától,

néha szivárványos-zöld buborékokat sóhajt, amelyek aztán csüggedt nessel pattannak szét a felszínen. A fűzek összecukják lombjukat, a nyárfák levele alig villózik, úgy bóbiskolnak a folyó mellett, a gutaütéses délelőttben. Rengeteg csend támad, szörnyűséges csend és hőség, amibe csak nagy néha hordja bele az atmoszféra áramlása egy-egy falu hangszórójának zörgeteg hangját.

„*Cîntă plopilor-n șoapte
Cerul e-nstelat...*”

Mi pedig nekivetközve, lázasan dolgozunk. Miután felcsatoltuk a rúdra az orsót, és átfűztük a zsineget a bujtókarikákon, miután a zsinigre pallókat húztunk és súlyt, s végül felhurkoltuk rá az acélelőkét is (amelyen hatalmas hármashorog fityeg): kimarkolunk egy-egy kishalat a pitliből, és hátság alatt átszúrjuk a horgot egyik ágával, nem nagyon magasan (nehogy kiszakadjon), de nem is nagyon mélyen (nehogy megsértsük a gerincét és megöljük). Akkor beeresztjük a horgot a vízbe, hogy lám, vajon él-e rajta az apróság. Él és fickándozik. Odalopózunk tehát kiszemelt helyünkre, és gondosan, szakértelemmel kivetjük horgainkat.

Azt lehetne most már gondolni, hogy elérkezett számunkra a kényelmes heveré-

szés és szemlélődés ideje. Hiszen horgunk jó helyen ázik, a pitlit pedig hosszú madzagon beeresztettük a vízbe, hogy csalínkat megóvjuk a pusztulástól; hiszen hátizsákunkat árnyékba helyeztük már, és általában minden rendben van. A ritkás felhők pedig percenként változó alakzatokat mutatnak odafenn, és a fű, az illatos parti mentafű megadóan simul derekunk alá. Mi gátolhatja meg tehát a hanyattfekvésben és a kellemes eltöprengésben?

Pedig van ami meggátoljon, nagyon is van! A dugó! A pallóka, amely mozdulatlanul lebeg a felszínen, közel a parthoz, egy-egy nádszál mellé sodródva; a vízben történendőknek ez a szeizmográfja; ez a furcsa parafadarab, amely egy felszín alatti világról, egy sejtelmes és láthatatlanságában mélyértelmű másik valóságról kellene hírt hozzon nekünk... Ezt lessük és bámuljuk szemünk szakadtáig és kicsiéig.

A pallóka pedig nem mozdul.

Mégis lessük konokul és megátalkodottan, beleszédülve és beleveszve a nézésbe, megfélelkezve térről, ahol, és időről, amelyben vagyunk, sőt gyomrunk korgásáról is, amely követelőzve adja tudunkra, hogy a hajnal előtti kávézás ugyancsak régecskén volt már. Nézzük a pallókát mindenről megfélelkezve, lehú-

zódva és lelapulva; belesimulva a forró talajba, némán és mozdulatlanul.

A pallóka pedig nem mozdul.

Dél van. Szó sem lehet többé a legcsekélyebb árnyékról sem. A levelek minden fán élükre állnak, nehogy meg kelljen pörkölődniök az örvénylő sugarak tüzén. Egy-egy gém vánszorog hazafelé a levegőben; sebzetten, begömbített nyakkal bukdácsol és menekszik a harcias nap nyílzápora elől. Aléltnak, izzadva és verejtékezve nézzük a pallókát, a látók és hivatottak szent kitartásával; nézzük a dugó melletti, titkot rejtő mélyvizet, és magát a dugót, örvendetes titkok hírhozóját.

A dugó pedig ... a dugó nem mozdul.

Kételyeink támadnak. Talán nem jó helyen keressük, talán nem értünk hozzá eléggé. Vagy ha értünk is, ha hivatottak vagyunk is: nem vagyunk kiválasztottak. Nem adatott meg nekünk a víz alatti világ kitárulkozása és rokonszenve, egyetlen nagyhal sem, amely arra járna és megízlelné horgaink édességét. Megtérünk istenhez, mint a haldoklók. Szánjuk-bánjuk könnyelmű elfordulásunkat tőle, titkok és halak urától, és fogadkozunk, hogy másképpen lesz ezután, igen, másképpen lesz, csak most, csak még most az egyszer rezzentse meg pallókánkat.

De a pallóka nem mozdul.

Megmérgeződünk és ismét megtagadjuk őt. Íme, próbára tettük, alkalmat adtunk neki, hogy minden különösebb csodatétel nélkül megnyilatkozzék (elvégre igazán nem került volna különösebb fáradságába odaküldeni egy csukácskát, hacsak fél kilósat is), és ő elmulasztotta kihasználni ezt az alkalmat. Két emberi lelket veszített ezen, két teljes emberi lelket. Ha volna, ha létezne, igazán nem lenne kifizetődő így cselekednie. Tehát nincs. Nincs, nincs! kétségbe vonjuk létét, csakhogy felboszszantsuk és cselekvésre ingereljük. Már azt sem bánnók, ha magától, minden hal beavatkozása nélkül, mintegy isten ujjának érintésétől moccanna meg az a pallóka.

De nem mozdul.

Megfogadjuk, hogy soha többé nem próbálkozunk csukával. Ott vannak a kishalak, bárki foghat belőlük százszámra, ezerszámra, amennyit jólesik; minek küszködnünk hát és kitartanunk, minek agyon-süttetnünk magunkat ezzel a tébolyító hőzivatarral, minek itt kucorognunk a mélységlesők szent aszkézisében, hiszen vár a világ, örömök, csókok és féktelen mulatozások várnak, amelyekbe mind belevethetnők magunkat, ha megelégednénk kevesebbel is, mint a legtöbb. De így nyomorultul veszünk el hiábavaló nagyravágásunkban és alaptalan gögünkben, ho-

lott csak a kicsi, a legkisebb megfogására vagyunk kiválasztottak vagy még arra sem. Így van, így van. Jobb lenne kapálnunk vagy akár lopnunk és rabolnunk, mintsem ezt a pallókát bámulnunk itt, amely nem mozdul.

Valóban nem.

Akkor elkáprázik a szemünk, és meg-unjuk nézni a dugót. És amikor már nagyon meguntuk, ismétcsak tovább nézzük, mintha megtébolyultunk volna, mintha elvette volna isten az eszünket. Régen elmúlt már dél: a dombok fölött mozdulatlanul látnánk csüggeni néhány ezüst peremű kumulust, ha nem kellene szüntelenül és konokul a pallókát néznünk.

Amely nem mozdul.

Így azonban nézzük, nézzük, megmerevedve és elaszva, elzsibbadva a mozdulatlanságban, mert legföllebb egy-egy cigaretta elszívását engedélyezi nekünk a gyálázatos dugódarab. Amelyet néznünk kell. Meggyűlöljük a dugót, magát a szubsztanciáját, amely kisarjadt és sejtről sejtre felépítette magát a paratölgy törzsén, hogy most észveszejtően lekösse nagyobb dolgok látására hivatott szemünk. Leköti, teljességgel leköti, hogy vajon mozdul-e?

Nem mozdul.

Elcsigázva fekszünk a földön, és hahotázunk a méregtől. Mindennel torkig vagyunk már. Mélységekkel és nagyhalak-

kal, amelyek tán nincsenek is; magával a: élettél. Dühödten hadonászik a lelkünk és köpünk az undortól. Kicsihalak cikkanak oda, és kapkodják szét keserű nyálunkat. Szöcskét fogunk (közben azonban állandóan a dugóra sandítva), és utánuk dobjuk, hogy legalább ők lakjanak jól a kicsik.

Mert a dugó nem mozdul.

Fortélyokhoz folyamodunk. Tesszük magunkat, mintha már nem is érdekelne a dolog. Elsétálunk a felrepedezett talajon a kukoricás sarkáig, zsebre vágott kézzel, hanyagul, és akkor hirtelen megfordulunk, hogy most, másra ügyeltünkben és távollétünkben, amikor úgylis hiába volna, nem mozdul-e?

Nem, nem mozdul.

Így gyötör és sanyargat bennünket a reménység, igen, a szívtelen reménység, amely hátulról, titokban, mintegy orvul állandóan a fülünkbe sugdos: „ne, ne hagyd még itt, hátha most! Ne nézz a felhőkre, ne tekints végig a völgyön, mer: hátha éppen most! Meg ne próbálj ebédelni, tőrj, nyomorogj, mert most mindjárt, akár ebben a percben is megmozdulhat.”

De nem mozdul.

Négy óra tájt aztán mégiscsak ebédhez ülünk. Úgy. helyezkedünk el a parton. hogy azért nézhessük pallókáinkat; és valóban nézzük is, konokul, evés és rágás

közben, szalonnametelés közben, még ivás közben is. Főtt tojást eszünk zöld paprikával, szalonnát kovászos uborkával és száraz kolbászt. Utána egy-két szelet sajtot és gyümölcsöt vagy süteményt, s mindezt megkötlésodott forrásvízzel öblítjük le. Végül rágyújtunk egy cigarettára, és éppen amikor fellobban gyufánkon a kis sárga láng, éppen amikor belevakulunk fényébe, és belezsibbadunk az első slukk gyönyörébe; amikor egy szempillantásra, egyetlen kicsi pillanatra nem nézünk oda — akkor mozdul meg.

Percek múlva vesszük észre a dolgot, akkor is csak annyit, hogy hiszen a dugó, az átkozott dugó, már nem ugyanazon a nádszálon van fennakadva. Feljebb vándorolt valamivel. Ekkor aztán van rohanás, és hásravágódás és szemek meresztése, hogy mozdul-e tovább.

Nem mozdul.

Most már három eset lehetséges: vagy egyszerűen odahagyta; vagy elvitte a kicsihalat is; vagy pedig ott van valahol a dugó alatt, és éppen nyeli. Magasságos ég: éppen nyeli. Gégeszorító izgalommal markoljuk a rúd nyelét, és biblikus átkokat szórunk nyomorult fejünkre, hogy íme, megjött a pillanat, a világ-egyetlen alkalom, és mi elszalasztottuk, szégyenletesen elherdáltuk, mert igen: hozzá nem értők, barmok, és nevetséges tökfilkók vagyunk!

Megmozdult és kitárulkozott a láthatatlan mélység, de képtelenek voltunk elcsípni üzenetét! Hiába, hiába, képtelenek voltunk rá, mert képtelenek vagyunk magára a teljes értékű emberi odaadásra. És csüggedten fektetjük vissza a rudat a fűre, és reménytelen pillantással söpörjük végig a folyót, amikor, íme, ismét megmozdul. Kicsit, alig észrevehetően úszik el helyéről a pallóka, a víz alig gyűrűzik körülötte, a zsinég alig lazul valamit.

Aztán ismét. És ismét. Reszketve emeljük fel a rudat, fölspulnizzuk a meglazult damilzsinéget, óvatosan, óvatosan, míg csak valami elenyészően kis ellenállást nem érzünk. Akkor aztán kemény húzórántó mozdulattal, amely azonban mégsem olyan durva, hogy megrongálná a szereléket: erőteljesen bevágunk a halszínnek. Nehéz, vontató ellenállást érzünk, a hal megindul, és zsinégünk harsogva szántja a vizet, amint menekülésként magával hurcolja. És mi csaknem sikoltva kiáltjuk egymásnak:

— Megvan és nagy!

Akkor következik a halálos és egyenlőtlen küzdelem, amelyben mi vagyunk felül, mert most már öneki kell a véletlenben bízni. Egyéb nincs is, miben bízhatnék szegény. Úszik, menekül és vergődik, éles fogaival megpróbálja elmeteszni az acél-előkét, mindez azonban hiábavaló és

hasztalan. Kifárad lassan, mozgása ellomhul, verése idegessé és céltalanná válik, húzása erőtlenné lesz. Felhúzzuk a felszínre. Valóban nagy, legalább három kiló. Opálosan örvénylik, mélyen csobban körülötte a víz. Pompás, pirosfekete uszonya, kitátott vörös toroka mohó gyönyörrel tölt el bennünket. Újra és újra megtérítjük, gondosan vigyázva, hogy a damil mindvégig feszes maradjon, és valami kiemelésre alkalmas hely felé kezdjük vonszolni. És amikor ott van már, két-három méterre a kiszemelt kavicspadkától, és kezes báránként engedelmeskedik minden mozdulatunknak, amikor készen tartjuk a kiemelő hálót, s őt magát is a markunkban érezzük már, akkor (szakadj le ég!), akkor egyszerre megkönnyebbedik és elernyed kezünkben a zsinég.

A hal elment. Megvolt és elment. Szakadj le ég, hasadj meg föld: elillant, csúfosan idehagyott bennünket és megszökött. Hiába volt, minden hiába: izgalom, verejték, tudás és kitartás, minden hiába: kapta magát és kámforrá vált, érthetetlen módon tovaszáguldott. Esszük meg kezünket és lábunkat a keserves, emberfeletti bánkódásban, és ... és kezdjük előlről az egészet. Felszereljük a horgot, bedobjuk, melléhasalunk, és lessük a dugót: mozdul-e?

A dugó nem mozdul...

Hát így halászatunk mi, ketten apámmal, késő estig, olykor késő éjszakáig. S még jó, ha így! Mert nemegyszer vihar fog oda bennünket. Először csak enyhe szél borzolja fel a mélyvizek tükrét, kati-fonál-szagú hűvös szél, azután nehéz, nagy emlőjű kocafelhők jelennek meg a szomszéd dombok felett, és valósággal röfögnek. A dugót erős hullámozás sodorja-táncoltatja. Behúzódnak egy-egy málló agyagmárt alá, és mosolyogva nézzük, hogyan kotródnak be a mezőről az emberek; hogyan inálnak hazafelé, mellük kifeszítve, fergeteges futással a kövér halászok, a szél elől, a nagyidő elől, amely pedig elülte után tízszeres ígérettel biztatja a bátrakat.

A nap végső sugárpázmákat villant a göndör peremű felhők résein, aztán kitör a zivatar. Fák hajolnak meg és törnek derékon, szénaboglyák szállanak tova a levegőben, magnézium fényű villámok sesteteregnek egymás nyomán, és ömlik, ömlik a magasságból, tovaryúzó nagy hólyagokat ver a Maroson, csúszóssá lazítja az agyagot, lucskossá áztat mindent, és hull, patakszik, őrvongva paskolja a világot a féktelen nyárvégi zápor.

Van úgy, hogy mindezt kiálljuk, és mégsem fogunk semmit. Van, amikor a kezünkéből ugrik ki. Van, amikor megfogjuk, hálóba tesszük, és a hálóból szabadul el.

De néha sikerül végleg kézbe kerítünk a nagyhalat! Közelvontatjuk a parthoz, hálóba merítjük és kidobjuk a főre, ahol még vergődik egy darabig, de aztán elcsitul, s mozdulatlanul, vádlón hallgat, hallgat, hogy meg kell borzongani és siketülni belé. Mint a mű, amelyet hosszú türelem, fáradhatatlan próbálkozások és újrakezdések után, végre az emberiség elé tesz a költő, s ott fekszik csodálatos mélyértelműségében, megtoldhatatlanul és megcsonkíthatatlanul, úgy fekszik előttünk végső formájába merülve a kifogott NAGYHAL. Nem volt hiába, mégsem volt hiába! Megérte, nagyon is megérte! És hogyha tízszer és százszor kellene kimenünk, míg megfogunk egyet, és hogyha rá kellene áldoznunk az életünket, akkor is bőségesen, fölösen, tetézve megérné! Mert a véletlennel és a lehetőséggel játszottunk mi — és íme, nyakon csíptük!! Mert a legtöbbet: kiválasztottságunk tudatát tettük kockára mi — és íme, nem kellett csalódnunk! Boldogan bugyoláljuk kendőbe vagy csalán közé zsákmányunkat, és pogány istenek módjára, csörtetve léptetünk hazafelé a harmattal frissülő éji, mezőn.